

**Brief aan de leden**  
**T.a.v. het college en de raad**

**Datum**  
27 november 2018

**Ons kenmerk**  
TGW/U201801031  
Lbr. 18/077

**Telefoon**  
070 – 373 83 93

**Bijlage(n)**

-

**Onderwerp**  
Ontwikkelingen onderwijshuisvesting

### **Samenvatting**

In deze brief informeren we u over diverse ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting, de acties die de VNG heeft ondernomen in 2018 en de te verwachten ontwikkelingen voor 2019.

Aan de orde komen in deel 1:

- De prijsontwikkelingen in de bouw, waarbij de VNG normbedragen sinds 2009 sterk zijn achtergebleven.
- De uitwerking van de voorstellen voor wetwijziging van VNG, PO raad en VO raad aan de minister voor Primair en Voortgezet onderwijs en Media de heer Slob.
- De wijze waarop de VNG uitvoering geeft aan motie 8 over onderwijshuisvesting die is aangenomen in de ALV van 26 juni 2018.
- De uitwerking van het klimaatakkoord voor onderwijshuisvesting.

In deel 2 treft u de acties die de VNG heeft ondernomen:

- De VNG normbedragen worden verhoogd.
- Gezamenlijk met PO raad en VO raad wordt een voorstel voor drie wetwijzigingen aangeboden aan de minister van OCW voor Primair en Voortgezet onderwijs en Media de heer Slob.
- Er is een expertiseteam onderwijshuisvesting ingesteld met als doel de kostenontwikkeling van onderwijshuisvesting te onderzoeken, en vooruit te kijken naar welke kosten nog op gemeenten afkomen. Mede op basis van de adviezen van dit expertiseteam zal de VNG haar inzet richting kabinet bepalen.

**Aan de leden**

**Datum**

27 november 2018

**Ons kenmerk**

TGW/U201801031

Lbr. 18/077

**Telefoon**

070 – 373 83 93

**Bijlage(n)**

-

**Onderwerp**

Ontwikkelingen onderwijshuisvesting

Geacht college en gemeenteraad,

## **Deel 1. Inleiding en externe ontwikkelingen**

### **1. Inleiding: gemeentelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting**

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor de huisvesting van het primair en voortgezet onderwijs. Gemeenten dragen (o.a.) de kosten van nieuwbouw en uitbreiding, daarvoor ontvangen zij geld via het gemeentefonds. Door middel van een gemeentelijke verordening wordt dit geld verdeeld. Schoolbesturen ontvangen van het Rijk de middelen voor onderhoud en exploitatie. Deze taakverdeling vraagt om samenwerking en afstemming van exploitatie en investeringen.

### **2. Diverse externe ontwikkelingen met invloed op onderwijshuisvesting.**

1. Uit een [analyse van het kennisinstituut voor bouwkostenontwikkeling BDB](#) in 2016 blijkt dat de VNG-norm sinds 2009 achterblijft bij de feitelijke prijsontwikkeling: per 2017 is dit verschil opgelopen tot 48% ten opzichte van het niveau van het Bouwbesluit.
2. Ook de leden van de VNG signaleren dat in veel gevallen niet meer gebouwd kan worden voor het normbedrag. Gevolg: gemeenten moeten in een later stadium aanvullende kredieten verstrekken. Diverse gemeenten hebben daarom inmiddels de normbedragen in hun verordening verhoogd.
3. De Algemene Rekenkamer bevestigt in het rapport '[Schoolgebouwen primair en voortgezet onderwijs: de praktijk gecheckt](#)' van februari 2016 het beeld van te lage normbedragen, en signaleert een aantal knelpunten in de samenwerking tussen scholen en gemeenten.
4. Om de doelstellingen van het klimaatakkoord te halen zijn de komende decennia extra inspanningen en investeringen noodzakelijk.

5. Gezien de taak- en budgetverdeling zullen gemeenten en scholen ook voor deze opgave nauw moeten samenwerken. De globale planning van het klimaatakkoord wordt momenteel uitgewerkt in een routekaart.

### **3. Uitgangspunten VNG**

De VNG heeft in 2015 in de toekomstverkenning 'De lat omhoog' (Lbr. 15/071 dd. 21 september 2015) de doelen voor het VNG beleid vastgesteld:

1. Onderwijshuisvesting verbinden met het sociaal domein
2. Verhogen macrobudget voor bekostiging nieuwe schoolgebouwen
3. Sturen op duurzaamheid
4. Opheffen van het investeringsverbod
5. Spreidingsplan voorzieningen primair en voortgezet onderwijs
6. Strategisch voorraadbeheer
7. Lange termijnplanning
8. Behoud van deskundigheid gemeenten

Op basis van deze uitgangspunten heeft de VNG in 2016 samen met de PO raad en VO raad [voorstellen](#) aan het kabinet gedaan om de knelpunten die de Algemene Rekenkamer signaleert op te lossen.

## **Deel 2 Activiteiten VNG in 2018**

### **1. Normbedragen verhogen**

Als reactie op de werkelijke kostenontwikkeling in de bouw heeft het VNG bestuur, na een positief advies van de commissies Financiën en Onderwijs, Cultuur en Sport, begin dit jaar besloten de normbedragen voor onderwijshuisvesting in de modelverordening eenmalig te verhogen met 40 %. Op de [VNG-website](#) treft u een nadere toelichting en een model wijzigingsverordening aan.

Als alternatief voor subsidiering door middel van een verordening biedt de wetgeving ook de mogelijkheid voor gemeente en scholen om te kiezen voor zogenaamde 'doordecentralisatie'. Hierbij sluiten gemeente en scholen een langlopende overeenkomst waarin de gemeente zich verbindt om jaarlijks een bedrag aan de scholen te betalen om zelf in de huisvesting te voorzien. In deze overeenkomst kunnen geheel op maat voorwaarden worden opgenomen. In deze situatie is er dus geen verordening of normbedrag van toepassing.

### **2. Uitwerking voorstellen aan kabinet**

De gezamenlijke voorstellen zijn nader uitgewerkt in het rapport 'Concretisering Huisvestingsvoorstel PO-Raad, VO-raad en VNG', dat in mei 2018 in concept is [gepubliceerd](#). In deze concretisering stellen wij de minister voor Basis- en voortgezet onderwijs en Media de heer Slob voor om een drietal onderling met elkaar samenhangende wetswijzigingen door te voeren:

1. Neem in de wet de voorziening renovatie op als alternatief voor vervangende nieuwbouw. Gemeente en schoolbestuur kunnen hierdoor, als een gebouw aan het einde van de levensduur is, ervoor kiezen om het gebouw te renoveren in plaats van te slopen en herbouwen. Hierbij kan ook beter afstemming worden gezocht bij de onderhoudsplanning van schoolbesturen en een efficiënte exploitatie.

2. Hef het verbod voor scholen in het primair onderwijs om te investeren in huisvesting op, zodat zij in gelijke positie komen als het voortgezet onderwijs.
3. Neem in de wet op dat gemeenten een meerjarig Integraal Huisvestingsplan (IHP) vaststellen, waarvan de eerste vier jaar juridisch verplichtend zijn.

Het doel van deze voorstellen is om de onduidelijkheid over wie verantwoordelijk is voor renovatie op te heffen, het mogelijk te maken dat gemeenten en scholen hun investeringen en exploitatie uitgaven beter op elkaar afstemmen, en scholen en gemeenten meerjarig inzicht te geven in de benodigde investeringen.

In juni 2018 is een viertal voorlichtingsbijeenkomsten over deze voorstellen gehouden. Het VNG-bestuur heeft deze voorstellen, na een positief advies van de commissies Financiën, Zorg, Jeugd en Onderwijs, en Economie, Klimaat, Energie en Milieu, op 1 november vastgesteld. Binnenkort worden deze voorstellen aangeboden aan het kabinet.

### **3. Verbinding leggen met klimaatakkoord**

In het voorjaar van 2018 werd duidelijk dat de verduurzamingsopgave van het klimaatakkoord in alle opzichten (planning, uitvoering, samenwerking, financiële gevolgen) zo nauw samenhangt met de bovenstaande ontwikkelingen dat begin juli 2018 is afgesproken om de gezamenlijke voorstellen te integreren in het traject van verduurzaming. Dit betekent dat de besluitvorming en uitwerking van het klimaatakkoord en de voorstellen voor wetswijziging waar mogelijk als één traject worden uitgevoerd.

### **4. Uitvoering motie onderwijshuisvesting door instelling expertiseteam**

Op de ALV van 25 juni 2018 vroegen de leden in een motie aandacht voor de ontwikkelingen, en met name voor de financiële gevolgen. Om uitvoering te geven aan deze motie heeft het bestuur op 1 november jl. een expertiseteam Onderwijshuisvesting ingesteld met de volgende opdracht:

- Maak een reconstructie van de ontwikkeling van de geldstroom die gemeenten (via het gemeentefonds) beschikbaar hebben voor onderwijshuisvesting in de afgelopen 10 jaar;
- Maak voor diezelfde periode een analyse van de ontwikkeling van de kosten voor onderwijshuisvesting die gemeenten maken op basis van hun zorgplicht en als gevolg van veranderende duurzaamheidsvereisten (zowel van de ontwikkeling die zich heeft voorgedaan als van de ontwikkelingen die te verwachten is);
- Geef een beeld van de (onderhouds)toestand van schoolgebouwen en van de opgave die er nog ligt;
- Maak een analyse van de verdeling van de kosten over de verschillende betrokken partijen;
- De rapportage van het expertiseteam vormt ook inbreng in het traject rond het Klimaatakkoord.

### **5. Verwachte toekomstige ontwikkelingen**

De conclusies en adviezen van het expertiseteam onderwijshuisvesting worden verwacht in het voorjaar van 2019. Naar alle waarschijnlijkheid zal de minister voor Basis- en Voortgezet onderwijs en Media de heer Slob spoedig een aanvang maken met de wetsvoorstellen.

De doorlooptijd van dit traject zal ten minste anderhalf jaar zijn. In die periode gaat de VNG, in samenwerking met PO-Raad en VO-raad, verder met het uitwerken van modellen of voorbeelden voor integrale huisvestingsplannen, afspraken over gezamenlijk investeren en de verdere uitwerking van het klimaatakkoord.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'J' and 'K' intertwined.

J. Kriens  
Algemeen directeur